

2. Фаер С.А. Полцарства за идею! // Серия «Библиотека Мир 2.0» / Кн. 4. Авторы-сост. С.А. Фаер, В.И. Тимохов. – М.: ВИТА-ПРЕСС, 2013. – 96 с.
3. <https://sites.google.com/site/konstruktoruroka/>
4. <https://trizway.com/art/cards/267.html>
5. <https://sites.google.com/site/konstruktoruroka/priemy-i-tehniki>

REFERENCES

1. Gin A.O. Tricks of pedagogical technique: Freedom of choice. Activity. Feedback. Ideal: Teacher's Guide / A.O.Hin. - 13th edition. - X.: View. Group "Basis", 2015. - 112 p.
2. Фаер С.А. Police for the idea! // Series "Library World 2.0" / Кн. 4. Authors-sost. SA Faer, VI Timohov - M.: ВИТА-PRESS, 2013. - 96 p.
3. <https://sites.google.com/site/konstruktoruroka/>
4. <https://trizway.com/art/cards/267.html>
5. <https://sites.google.com/site/konstruktoruroka/priemy-i-tehniki>

УДК 261. 7(477)

Ігор Коляда, Богдан Бацвін
Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова

РОЛЬ ПАТРІАРХА ЙОСИПА СЛІПОГО У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ЛЮБОМИРА ГУЗОРА ЯК МАЙБУТНЬОГО ОЧІЛЬНИКА УГКЦ

У статті І.Коляди, Б.Бацвіна «Роль Патріарха Йосипа Сліпого у становленні особистості Любомира ГуЗОра як майбутнього очільника УГКЦ» автори висвітлюють факти біографії Блаженнішого Любомира, зокрема, особистезнайомство з патріархом Йосипом Сліпим у США, період його перебування у Римі, показали впливи патріарха на формування особистісних рис характеру Л.ГуЗОра, розкрили оцінки самого Л.ГуЗОра щодо впливів особистості патріарха на формування його життєвих орієнтирів та духовних цінностей.

Ключові слова: Любомир ГуЗОр, УГКЦ, Йосип Сліпий, суспільно- політичні процеси.

Коляда І., Бацвіна Б. Роль Патріарха Йосифа Слепого в становлении личности Любомира ГуЗОра как будущего главы УГКЦ.

В статье «Роль патриарха Йосифа Слепого в становлении личности Любомира ГуЗОра как будущего главы УГКЦ» авторы раскрыли факты биографии Блаженнейшего Любомира, среди них личное знакомство с патриархом Йосифом Слепым у США, период его пребывания в Риме, показали влияние патриарха на формирование личностных черт характера Л.ГуЗОра, раскрыли оценки самого Л.ГуЗОра о влиянии личности патриарха на формирование его жизненных ориентиров и духовных ценностей.

Ключевые слова: Любомир ГуЗОр, УГКЦ, Йосип Слепой, общественно- политические процессы.

Kolyada I., Batsvina B. The role of Patriarch Joseph Slipyj in the formation of the personality of Lubomyr Husar as the future head of the UGCC.

In the article by I. Kolady, B. Batsvina "The role of Patriarch Joseph Blind in the formation of the personality of Lubomyr Husar as the future head of the UGCC," the authors highlight the facts of the biographies of Blissful Lubomyr, in particular, the personal acquaintance with Patriarch Joseph Blind in the United States, the period of his stay in Rome, showed influences the patriarch on the formation of personality features of L. Husar's character, discovered the estimates of L. Husar about the influence of the personality of the patriarch on the formation of his life's landmarks and spiritual values.

Key words: Blissful Lubomyr, UGCC, Patriarch Joseph Blind, life's landmarks, spiritual values.

Актуальність. У час гострої політичної ситуації в Україні особливо важливим є пам'ятати про мораль і духовність. У кожній успішній, розвиненій державі культура та освіченість є одною з визначних заporук їхнього зростання. В час численних негараздів, протиріч між людьми, саме вони є необхідними чинниками, що сприятимуть їх подоланню. Але варто пам'ятати про особистості, які несуть людству цю іскру просвітництва. Адже вагомий внесок у розвиток культури та освіти внесли і духовні діячі. Серед них митрополит Йосип Сліпий та його наступник Любомир ГуЗОр. У цьому контексті є дуже важливим та актуальним культурний і освітній розвиток нашого суспільства, який сприяв би подальшому утвердженню моральних та духовних цінностей.

Новизна нашого дослідження полягає у вивченні ролі та впливу патріарха Йосипа Сліпого на формування особистості Любомира ГуЗОра

Вивченню життєвого шляху Блаженнішого Любомира ГуЗОра присвячено роботи: А. Аржаковського, В. Чистуха, К. Щоткіної.

У становленні Любомира ГуЗОра як верховного архієпископа велику роль відіграв патріарх Йосип Сліпий, з яким він познайомився наприкінці 1960-х років XX ст. в США. Спілкування з владикою сильно вплинуло на подальші орієнтири в житті о.Любомир ГуЗОра.

Йосип Сліпий народився 17 лютого 1892 р. народився в селі Заздрість, нині Терехівського району Тернопільської області¹. 1903-1911 рр. Йосип навчається в гімназії у Тернополі², після закінчення Тернопільської гімназії вступив до Львівської греко-католицької духовної семінарії. Далі навчався в австрійському Інсбруку та Римі³. 1917 (30 вересня). Йосип Сліпий отримує свячення з рук Митрополита Андрея Шептицького, котрий повернувся, відбувши заслання Сибіру. Того ж року повертається до Інсбруку, щоб продовжити навчання. У 1918 Отець Йосип Сліпий отримує академічний ступінь доктора з св. Богословія⁴. Повернувшись до України, згодом у 1925 р. номінований ректором Львівської духовної семінарії. 1939, вересень - в Західну Україну ввійшли радянські війська. Остерігаючись арешту, митрополит Андрей Шептицький 22 грудня того року висвятив Йосипа Сліпого на єпископа з правом наслідування митрополичого престолу. У листопаді 1944 р. - по смерті Андрея Шептицького вступив у права Галицького митрополита. Не минуло й півроку, як його заарештували в резиденції біля собору святого Юра у Львові, і більше він не бачив України⁵. У грудні 1962 року - на початку 1963 року було прийнято рішення звільнення Йосипа Сліпого та його переїзд до Риму на II Ватиканський Собор. Спершу митрополита привезли до Москви, відгодували, щоб він краще виглядав, а потім відправили до Риму⁶. 25 січня 1965 року папа Павло VI іменував його кардиналом. У Римі з ініціативи Йосипа Сліпого засновано Український католицький університет, зведено греко-католицький собор святої Софії. Кардинал Йосип Сліпий відвідав країни, в яких мешкає українська діаспора, зокрема Канаду, США, Бразилію, Аргентину, Австралію. 1984, 7 вересня - помер у Римі. У Ватикані оголосили 40-денну жалобу. Був похований у соборі святої Софії. 1992 року перепохований у крипті собору святого Юра у Львові⁷.

Святої пам'яті Блаженніший Патріарх Йосип Сліпий — це одна з найвідоміших постатей Української Греко-Католицької Церкви у ХХ ст., але водночас, здається, одна з малознаних. Це стосується особливо тих вісімнадцяти років у його житті, які він перевів у неволі. Багато листів, наукових праць на різні теми та проповідей доступні українцям по цілому світу у збірці «Творів» Блаженнішого Йосипа, яка з'явилася за перебування у Римі. Найширше знаним його твором є «Заповіт», опублікований у Римі в день його похорону в 1984 році. А період 1945–1963 рр. — майже незнаний. Чому це так? Бо Блаженніший Йосип не любив говорити про час свого ув'язнення. Невдовзі після свого приїзду до Риму Блаженніший Патріарх продиктував «Спомини», головню про недавно пережитий ним трагічний період (головню, але не виключно, бо також оповів про своє життя до ув'язнення), але не бажав, щоб ці спогади були опубліковані за його життя — зазначив Любомир Гузар у вступному слові до книжки «Спомини» Йосипа Сліпого.⁸

Йосип Сліпий пройшов тернистий шлях, але який завжди був сповнений любов'ю, мудрістю, щедрістю, великою працею...Ці чесноти він потребував від всіх, а найбільше від свого найближчого оточення, до якого згодом буде входити майбутній очільник УГКЦ Любомир Гузар.

Блаженніший Любомир так розказує про свого наставника: «Йосип Сліпий, — син Поділля. Його родинне село — Заздрість. Він народився і виховувався у добрій християнській родині. Гадаю, це теж мало вплив на його вдачу, бо Йосип Сліпий був дуже-дуже працювитою людиною. Поняття «працювати» він виніс зі свого родинного дому. Ті, хто знали його дуже молоденьким, розказують, що він змалку присвячував надзвичайно багато часу науці. Працьовитість — одна з основних характеристик особистості Патріарха Йосипа. Потім я переконався в цьому особисто. Він не любив бездіяльність. Не лише в собі, а й в інших⁹.

«Пригадую, — каже він, — коли я вперше побачив Патріарха Йосипа. Це було на Йордан 1943 року. На ринку у Львові відбувалося посвячення води. З ним було кілька священників. Я був малим хлопцем. Звернувся до мами: «Мамо, а чому ті отці такі великі?». А тоді на Йордан було дуже холодно, і вони під ризи вдягнули хутро. Тому мені, як малому хлопцеві, видавалися дуже-дуже великими»¹⁰.

¹ Денис Мандзюк. Митрополит Йосип Сліпий 18 років відбув у радянських концтаборах // Журнал «Країна» 08 лютого 2012

² Дати з життя і діяльності Патріарха Йосифа Сліпого. Українська Греко-Католицька Церква // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ugcc.ua/official/ugcc-today/slipyj/dati_z_zhittya_%D1%96_d%D1%96yalnost%D1%96_patr%D1%96arha_yosifa_sl%D1%96pogo_79007.html

³ Денис Мандзюк. Митрополит Йосип Сліпий 18 років відбув у радянських концтаборах // Журнал «Країна» 08 лютого 2012

⁴ Дати з життя і діяльності Патріарха Йосифа Сліпого. Українська Греко-Католицька Церква // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ugcc.ua/official/ugcc-today/slipyj/dati_z_zhittya_%D1%96_d%D1%96yalnost%D1%96_patr%D1%96arha_yosifa_sl%D1%96pogo_79007.html

⁵ Юлія Овсяник. Тернистий шлях Йосипа Сліпого // «zbruc» 05.04.2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/20872>

⁶ Світлана Штука. МИТРОПОЛИТ ЙОСИФ СЛІПИЙ В НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ (1892–1984 РР.) // Міжнародний збірник наукових праць «Україна-Європа-Світ». С. 230

⁷ Денис Мандзюк. Митрополит Йосиф Сліпий 18 років відбув у радянських концтаборах // Журнал «Країна» 08 лютого 2012

⁸ Сліпий Йосиф. Спомини / ред. Іван Дашко, Марія Горяча. Львів — Рим: Видавництво УКУ 2014. — 608 с. + 40 іл. Стор 9

⁹ Оксана Климончук. Екс-глава УГКЦ Блаженніший Любомир — про свого попередника, який, до речі, висвячував його на єпископа // «День» №23118 грудня, 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yosip-slipiy-pragnuv-shchob-ukrayinci-povsyudi-vidchuli-shcho-nalezhat-do-odnogo>

¹⁰ Pawel Potoczny. У Патріаршому соборі Воскресіння Христового молилися за Патріарха Йосифа (Сліпого) // Департамент інформації УГКЦ 17 грудня 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://josyfslipyj.blogspot.com/2012/12/c.html>

Блаженніший Йосип збирав енергійних молодих людей нової формації, з тих, хто мислив вільно й неупереджено; які викликали довіру. Патріарх вів нелегку боротьбу за свою церкву і, будучи вже немолодою людиною, зі здоров'ям, підірваним таборами, потребував помічників, здатних виконувати будь-які — у тому числі складні, виснажливі та навіть відверто небезпечні — місії¹¹.

Патріарх Йосип Сліпий продовж 1968-69 рр. здійснює поїздки для відвідин українських вірних на поселеннях, щоб нав'язати з ними релігійне спілкування, та пожвавити, церковно-релігійне життя. Він відвідує: Канаду, Америку, Колумбію, Венесуелу, Перу, Аргентину, Парагвай, Бразилію, Австралію, Нову Зеландію¹². Саме в США на лєтовіщі його вдруге в житті побачить майбутній очільник УГКЦ – Любомир Гузар. Блаженніший Любомир не зразу відчув якогось особливого враження до Йосипа Сліпого, а аж тоді, як він сам каже «коли почав бувати на його богослужіннях»¹³.

Для молодого отця Любомира Гузара зустріч із патріархом Йосипом Сліпим стала поворотним моментом: ця виснажена, але незломлена особистість похилого віку уособлювала все те, для чого хотілося й мало сенс служити¹⁴. «Я Блаженнішого пізнав у 1968 році. Я тоді душпастирував в Америці, а він якраз відбував свою першу подорож в Канаду і США. Ми гарно прийняли Блаженнішого, його привітали. Його всюди вітали з великою пошаною. І ми почали об'їздити наші громади. Я також мав тоді нагоду в багатьох місцевостях бути разом з Блаженнішим, супроводжувати його. Ми відвідали два табори молоді: Пластовий табір і табір СУМА (Спілка української молоді Америки). Там було багато молоді. А ще на таку зустріч дійшло більше, як звичайно. Коли Блаженніший звертався в своїй промові до тих молодих людей, він напоминав їх, що треба вчитися: не марнувати часу, а користати з того часу, коли вони мають нагоду багато нізнати. В обидвох таборах він дуже це підкреслював. Думаю, на них, так як і на мене, це зробило велике враження. Це дуже важливий штрих в особистості покійного Блаженнішого, бо в його житті наука відіграла надзвичайно важливу роль. Бог дав йому талант. Він був надзвичайно здібна людина, але також був дуже-дуже пильний в науці» - згадує свою першу зустріч з Йосипом Сліпим Блаженніший Любомир¹⁵.

Любомир Гузар не у всьому погоджувався з Патріархом. Відвідуючи США Йосип Сліпий не був сильно обізнаний в ситуації, що склалася там на той момент. Любомир Гузар з цього приводу пригадував: «у мене склалося враження, що він не був добре поінформований про те, що діється в Америці. Занадто звертав увагу на те, що говорили люди, яких він колись знав, — ще зі Львова. Що мене вражало — він говорив так, ніби сподівався, що це «Україна в Америці» чи «Україна в Канаді». А так не було. Він усюди говорив українською і гадав, що всі його розуміють. Він уважав, що всі тут мають дуже-дуже українську свідомість. Проте це було друге-третє покоління емігрантів в Америці, і це вже були зовсім інші люди — американці. До них треба було говорити інакше, іншою мовою. Я не маю на увазі англійською. Просто іншими словами, іншими поняттями, аби вони його зрозуміли краще. У результаті священники з поколінь, що виростили вже у США, — до них він не промовив. І було дуже прикро, що наші співбрати відчули себе чужими»¹⁶.

Хоч яким було перше враження отця Любомира від патріарха, він вирішив продовжити своє навчання у Римі. І цьому рішенню посприяло ставлення до науки самого патріарха. «Можемо запитати, чому таке захоплення наукою? Йосип Сліпий бачив науку, як велику силу. Більшу, ніж зброя чи економіка. Він був переконаний, що нація, яка матиме вчених, матиме пошану, і зможе виступати не як предмет, а як підмет діяльності. Наука в його розумінні була засобом сили»¹⁷. «Свою роботу він присвячував загалом науці. Де міг і як міг Йосип Сліпий намагався розвивати наукову працю. Він не тільки сам працював, а й створював ці місця праці, заохочував студентів, виховував у них пошану до науки. Саме він, відбувши заслання, почав у Римі створювати Український католицький університет... Для цього він долав найрізноманітніші перешкоди. І якщо ми сьогодні маємо Університет, то тільки завдяки першим, дуже рішучим крокам Патріарха Йосипа»¹⁸.

¹¹Щоткіна К. Любомир Гузар. Хочу бути людиною / Катерина Щоткіна. Х. : Віват, 2017. – 272с.: іл. – (Серія «Гордість нації») стор.54 .

¹²Дати з життя і діяльності Патріарха Йосифа Сліпого. Українська Греко-Католицька Церква// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ugcc.ua/official/ugcc-today/slipyj/dati_z_zhittya_%D1%96_d%D1%96yalnost%D1%96_pat%D1%96arha_yosifa_sl%D1%96pogo_79007.html

¹³Біографічний фільм «Любомир. Бути людиною» (3 серія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=9YLTNoAc26g>

¹⁴Щоткіна К. Любомир Гузар. Хочу бути людиною / Катерина Щоткіна. Х. : Віват, 2017. – 272с.: іл. – (Серія «Гордість нації») стор.54

¹⁵Юлія Завадська. Блаженніший Любомир Гузар розповів у Вінниці про Йосипа Сліпого// credo НОВИНИ12 Вересня 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://credo.pro/2012/09/69066>

¹⁶Щоткіна К. Любомир Гузар. Хочу бути людиною / Катерина Щоткіна. Х. : Віват, 2017. – 272с.: іл. – (Серія «Гордість нації») стор.55

¹⁷Оксана Климончук. Екс-глава УГКЦ Блаженніший Любомир — про свого попередника, який, до речі, висвячував його на єпископа // «День»№23118 грудня, 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yosip-slipiy-pragnuv-shchob-ukrayinci-povsyudi-vidchuli-shcho-nalezhat-dodnogo>

¹⁸Оксана Климончук. Екс-глава УГКЦ Блаженніший Любомир — про свого попередника, який, до речі, висвячував його на єпископа // «День»№23118 грудня, 2012[Електронний ресурс]. – Режим

Уже 1969 року він опинився поруч із Йосипом Сліпим у Римі¹⁹. Особисте спілкування мало неабиякий вплив на формування особистісних рис Л.Гузара. Патріарх Й.Сліпий став прикладом вимогливості як до себе, так і до інших, неабиякої працелюбності й ентузіазму. «І справді ті хто знали Патріарха Йосипа завжди зазначали що він був строгий та завжди вимагав дисципліни.Ось про таку людину згадував й розповідав владика Борис Гудзяк: «Йосип Сліпий був надзвичайно вимогливим і до себе (передовсім) і до свого оточення. Виглядав, як хтось, хто виступає прямо зі сторінок Біблії, як біблійні патріархи (правдиві, неканонічні). Часто шкодував, що був із кимось занадто лагідним — і ніколи не жалів, якщо був із кимось занадто строгим»²⁰. Блаженніший Любомир згадує: «Якось у Римі в нашому осідку я з одним старшим від мене отцем проходились подвір'ям після сніданку. Ми не просто гуляли, а складали план роботи на найближчі дні. А Патріарх Йосип, який мешкав на третьому поверсі, зійшов на долину й сказав: «А ви чому тут марнуєте час?» Насправді ми не марнували час, але йому здавалося, що треба бути більш ефективним. У нього навіть було особливе слово для тих, хто марнував час — «не тиндайте». Казав: «Брате, не тиндайте, працюйте»²¹. «Був суворий, так. У духовній семінарії, а потім академії у Львові, де він був ректором у 1920-30-х, студенти його дуже боялися. А Блаженніший Йосип був одним із дуже-дуже небагатьох у тих часах у Західній Україні греко-католицьких священників, який мав бороду. Спеціально — він тим хотів підкреслити свою приналежність до східної церковної традиції. І студенти казали: «Більш, як вогню і води, бійся бороди!». Любомир Гузар також додає: «суворість — це була маска. Бо був переконаний, і не без підстави, що кожен другий українець — геній, але всі ліниві. Сам не раз це казав. Тому закладав ту маску, щоб людей заганяти до роботи, щоб тих лінивих будити. І не тільки лінивих студентів у семінарії, а й професорів. От він закликав їх до себе і сказав: "Панове професори, якщо через рік не будемо мати на столі вашої богословської праці, то підете додому — не будете даліше професорами". І вони послухали. Він був суворий, але мав ефект із того. Заразом любив пожартувати, любив добре товариство. То не була його природа — та суворість. Але як треба було щось робити, то був дуже вимогливий. Саме вимогливий, а не суворий»²². Кардинал Йосип Сліпий і зараз закликає нас: «Великого бажаєте!» Він терпіти не міг лінохів, нероб, підганяв своїх помічників учитися, захищати наукові роботи. Та, попри свою зовнішню суворість (та ще й був людиною величезного, майже двометрового зросту), завжди випромінював природну духовну радість. Ніколи не дозволяв цілувати собі руки: «Не цілуйте рук каторжника. Я не потребую поцілунків. Краще виконайте свою роботу». А на його єпископському гербі був накреслений славетний латинський вислів: *Peraspergaadastra* — «Крізь терни до зірок»²³

Проте Патріарх був прикладом і людяності, шанобливого ставлення до батьків, особливо до матері. «Так, усі вам скажуть, що він був суворий. А я скажу, що насправді він був дуже лагідний. Один момент наведу. 1970 року я супроводжував блаженнішого Йосипа у його душпастирській поїздки до Франції. У Люрді (місто, центр паломництва: тут 1858 року місцевій 14-річній дівчинці явилася Діва Марія. — "ГПУ") він сказав таку проповідь — "Мамо", — що плакали не тільки жінки, а й деякі чоловіки. І з таким почуттям її говорив! Між іншим, він був дуже прив'язаний до своєї мами. Тоді показав себе зовсім іншою людиною»²⁴

Здобувши ступінь доктора богослов'я, він стає ченцем-настоятелем у монастирі Студіон, у передмісті Рима²⁵. Монастир Святого Теодора Студита або «Студіон» розташований за 20 кілометрів від столиці в райському, можна сказати, містечку: з одного боку – розлоге плато озера Альбано зі струнками італійськими соснами довкола, з іншого – розкидані поселення на зелених пагорбах римської провінції. Саму садибу площею у три гектари прикрашають пальми, оливкові дерева, родючі яблуні й груші. Там монахи жили за Студійським

доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yosip-slipiy-pragnuv-shchob-ukrayinci-povsyudi-vidchuli-shcho-nalezhat-do-odnogo>

¹⁹Щоткіна К. Любомир Гузар. Хочу бути людиною / Катерина Щоткіна. Х. : Віват, 2017. – 272с.: іл. – (Серія «Гордість нації») стор.58

²⁰Гор Сюдюков. Слово про Силу Духу//«День» №101, 14 червня 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci-osobystist/slovo-pro-sylu-duhu>

²¹Оксана Климончук. Екс-глава УГКЦ Блаженніший Любомир — про свого попередника, який, до речі, висвячував його на єпископа // «День»№23118 грудня, 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yosip-slipiy-pragnuv-shchob-ukrayinci-povsyudi-vidchuli-shcho-nalezhat-do-odnogo>

²²Гор Луб'янов. «Кожен другий українець — геній, але всі ліниві»//gazeta.ua24 лютого 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_kozhen-drugij-ukrayinec-genij-ale-vsi-linivi/424078

²³Гор Сюдюков. Слово про Силу Духу// «День» 14 червня, 2017²³ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci-osobystist/slovo-pro-sylu-duhu>

²⁴Гор Луб'янов. «Кожен другий українець — геній, але всі ліниві» //gazeta.ua24 лютого 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_kozhen-drugij-ukrayinec-genij-ale-vsi-linivi/424078

²⁵Ольга Духнич. Могутній старець. Як Любомир Гузар став моральним авторитетом нації//Новоєвремя31 травня 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/publications/mogutnij-starets-jak-ljubomir-guzar-stav-moralnim-avtoritetom-dlja-natsiji-spetsproekt-nv-65191.html>

установом, наслідуючи суворі правила монастирського життя візантійського монаха-аскета Теодора Студита (759-826) – засновника Студійського монастиря біля Константинополя (Туреччина)²⁶.

«В Італії майбутній патріарх знайшов те, що шукав, здається, із дитинства, — можливість повністю присвятити себе церковному служінню. Тут Любомир Гузар занурився у монастирське життя із завзяттям людини, що віднайшла нарешті свою стихію», – зазначає Катерина Щоткіна²⁷. У Римі Любомир Гузар стає помічником Йосипа Сліпого. Саме талант молодого священика вирішувати конфлікти і суперечності стають досить цінними у діяльності патріарха по розбудові УГКЦ. Предстоятель відправляє Гузара вибудовувати діалог з церковними громадами Канади, Парагваю, Бразилії, Австралії та інших країн, де була присутня УГКЦ²⁸.

Підсумовуючи досвід спілкування з патріархом, його впливи, Блаженніший Любомир виокремив три уроки від Патріарха, які сучасна людина повинна взяти собі за життєве кредо: перший – взаємна довіра; другий – шана до науки; третій – зусилля у змаганнях до єдності українського народу²⁹.

І справді стремління до кращих змін Патріарха Йосипа не могло не вплинути на життєві орієнтири Блаженнішого Любомира. Він багато побачив і навчився у свого наставника і тому розумів, що його місію розбудови Греко-католицької церкви потрібно продовжити.

Навесні 1977 року в невеличкому містечку Кастель-Гондольфо під Римом у греко-католицькому монастирі Студіон патріарх Йосип Сліпий висвятив трьох єпископів. Таїнство відбувалося за всіма церковними канонами, крім одного – таємно від Ватикану (висвяченого єпископа мав затвердити папа). Патріарх наважився на такий зухвалий крок, тому що знав: апостольська столиця не дозволить йому висвятити аж трьох єпископів. А Йосип Сліпий, якого вигнали з Батьківщини, жив надією на повернення Греко-католицької церкви в Україну, тому й готував пастирів для служіння на рідній землі.³⁰

Одним із тих трьох єпископів яких Йосип Сліпий таємно висвятив в Італії був Любомир Гузар. Блаженніший став ієрархом у часи гонінь, коли навіть ніхто не міг знати про його статус у церкві. Йосип Сліпий ще 1977 року таємно висвятив Любомира в єпископи, але ця хіротонія тоді не була визнана Ватиканом. Для чого Любомир був висвячений? Справа в тому, що якщо в Радянському Союзі арештовували когось із підпільних єпископів, то міг перериватися процес висвячення священиків. У таких непередбачуваних випадках Гузар мав би під виглядом туриста в'їжджати до СРСР і висвячувати їх.³¹ «Про те, що о. Любомир був таємно висвяченим єпископом, говорилося від часу смерті о. Степана Чміля. Бо в часі його похорону Патріарх Йосип Сліпий запрошував на часі Символу віри отця Хому та отця Любомира прихилитися під покривець. А таке роблять лише єпископи. На одній чернечій раді отець-архимандрит Любомир нам сказав, що ходять чутки про те, що він є єпископом. Але просив, щоб цього не поширювати, аж поки не буде чогось офіційного. І ми то пошановували – у літургії згадували його як архимандрита, у побуті не вживали звернення «владико»³²

Про єпископське висвячення Л. Гузар не говорив наступні 19 років, і тільки в 1996 році його єпископські права підтвердив Папа Римський Іоанн Павло II³³.

«Я абсолютно не мав ніякої охоти бути єпископом. Але я тоді собі сказав, що я став монахом. А в чернецтві послух є дуже важливою частиною життя. Блаженніший щось таке пропонує – як можна не прийняти?!» – розповідав згодом Л. Гузар³⁴. У 1978 р. Патріарх Йосип призначає владика Л. Гузара архимандритом монастиря Студійського Уставу в Кастель-Гондольфо поблизу Рима, а також відповідальним за Студитські монастирі за межами України³⁵.

²⁶ Наталка Кудрик. Біля Рима відроджують забутий український монастир Святого Теодора Студита // «Радіо Свобода» 24 Жовтень 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28813301.html>

²⁷ Щоткіна К. Любомир Гузар. Хочу бути людиною / Катерина Щоткіна. Х. : Віват, 2017. – 272 с.: іл. – (Серія «Гордість нації») стор. 58-59

²⁸ Ольга Духнич. Могутній старець. Як Любомир Гузар став моральним авторитетом нації // Новоевремя 31 травня 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/publications/mogutnij-starets-jak-ljubomir-guzar-stav-moralnim-avtoritetom-dlja-natsiji-spetsproekt-nv-65191.html>

²⁹ Ніна Полішук. «Першим завданням Патріарха була розбудова української богословської науки та взаємна довіра», – круглий стіл у Києві до 125-ліття Йосифа Сліпого // журнал «Християнин і світ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xic.com.ua/z-istoriji-dumky/3-bogoslovja>

³⁰ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imenatv.com.ua/heroes/guzar.htm>

^{31,32} ТСН. Він не був схожий ні на кого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/politics/vin-ne-shozhiy-ni-na-kogo-938912.html>

³² Блаженніший Вуйко Любко. – Львів: Свічадо, 2017. – 208 с. ст. стор 8

³³ Ольга Духнич. Могутній старець. Як Любомир Гузар став моральним авторитетом нації // Новоевремя 31 травня 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/publications/mogutnij-starets-jak-ljubomir-guzar-stav-moralnim-avtoritetom-dlja-natsiji-spetsproekt-nv-65191.html>

^{34,35} П. Шеремет, Г. Титиш. Людина з ангелом на плечах. // Нація і держава №10(641), жовтень 2016

³⁵ Галина Титиш, Павло Шеремет. Любомир Гузар. Людина з янголом на плечі // «Українська правда» 29 серпня 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2016/08/29/217171/>

«Те, як Гузар, будучи єпископом, 19 років жив скромним життям монаха-аскета,— це урок дивного людського смирення»,— згадує Мирослав Маринович, правозахисник, релігієзнавець і друг Л.Гузара³⁶.

Клавдію Гуджеротті з цього приводу підкреслив: «Добре, що сьогодні ми маємо нагоду доторкнутися до постаті Йосипа Сліпого через його сучасників, особливо мене надихає присутність Блаженнішого Любомира Гузара, який, можна так сказати, є своєрідною живою реліквією Патріарха»³⁷.

Отже, Боже Провидіння кожному з нас посилає Учителя. Саме таким учителем для о.Любомира Гузара і був Патріарх Йосип Сліпий – приклад нескореності у Житті, незламності у Вірі, відданого служіння Своему гнобленому Народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Rotoczny R. У Патріаршому соборі Воскресіння Христового молилися за Патріарха Йосифа (Сліпого) // Департамент інформації УГКЦ 17 грудня 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://josyfslipyj.blogspot.com/2012/12/c.html>
2. Біографічний фільм «Любомир. Бути людиною» (3 серія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=9YLTHoAc26g>
3. Блаженніший Вуйко Любо. – Львів: Свічачо, 2017. – 208 с.
4. Дати з життя і діяльності Патріарха Йосифа Сліпого. Українська Греко-Католицька Церква// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ugcc.ua/official/ugcc-today/slipyj/dati_z_zhittya_%D1%96_d%D1%96yalnost%D1%96_pat%D1%96arha_yosifa_sl%D1%96pogo_79007.html
5. Духнич О. Могутній старець. Як Любомир Гузар став моральним авторитетом нації//Новоєврея31 травня 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/publications/mogutnij-starets-jak-ljubomir-guzar-stav-moralnim-avtoritetom-dlja-natsiji-spetsproekt-nv-65191.html>
6. Завадська Ю. Блаженніший Любомир Гузар розповів у Вінниці про Йосипа Сліпого// credo НОВИНИ12 Вересня 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://credo.pro/2012/09/69066>
7. Климончук О. Екс-глава УГКЦ Блаженніший Любомир — про свого попередника, який, до речі, висвячував його на єпископа // «День»№23118 грудня, 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yosip-slipyi-pragnuv-shchob-ukrayinci-povsyudi-vidchuli-shcho-nalezhat-dodnogo>
8. Кудрик Т. Біля Рима відроджують забутий український монастир Святого Теодора Студита// «Радіо Свобода» 24 Жовтень 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28813301.html>
9. Лубянов І. "Кожен другий українець — геній, але всі ліниви"//gazeta.ua24 лютого 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/kozhen-drugij-ukrayinec-genij-ale-vsi-linivi/424078>
10. Мандзюк Д. Митрополит Йосип Сліпий 18 років відбуд у радянських концтаборах// Журнал «Країна» 08 лютого 2012
11. Поліщук Н.. «Першим завданням Патріарха була розбудова української богословської науки та взаємна довіра», - круглий стіл у Києві до 125-ліття Йосифа Сліпого // журнал «Християнин і світ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xic.com.ua/z-istoriji-dumky/3-bogoslovja/433-2017-02-21-10-57-24>
12. Сліпий Йосиф. Спомини / ред. Іван Дашко, Марія Горяча. Львів — Рим: Видавництво УКУ 2014. — 608 с. + 40 іл. Стор 9
13. Сюдюков І. Слово про Силу Духу//«День» №101, 14 червня 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobysci-osobystist/slovo-pro-sylu-duhu>
14. ТСН .Він не був схожий ні на кого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/politics/vin-ne-shozhiy-ni-na-kogo-938912.html>
15. Шеремет П., Титиш Г. Любомир Гузар. Людина з янголом на плечі // «Українська правда» 29 серпня 2016[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2016/08/29/217171>
16. Штука С. МИТРОПОЛИТ ЙОСИФ СЛІПІЙ В НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ (1892–1984 РР.)// Міжнародний збірник наукових праць «Україна-Європа-Світ». С. 230
17. Щоткіна К. Любомир Гузар. Хочу бути людиною / Катерина Щоткіна. Х. : Віват, 2017. – 272с.: іл. – (Серія «Гордість нації») стор.54
18. Юлія Овсяник. Тернистий шлях Йосипа Сліпого // «zbruc» 05.04.2014[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/20872>

REFERENCES

1. Rotoczny R. In the Patriarchal Assembly of the Resurrection of Christ prayed for Patriarch Joseph (Slipyj) // Department of Information of the UGCC December 17, 2012 [Electronic resource]. - Access mode: <http://josyfslipyj.blogspot.com/2012/12/c.html>
2. Biographical film "Lyubomyr. Being a Person "(3 Series)" [Electronic Resource] - Access Mode: <https://www.youtube.com/watch?v=9YLTHoAc26g>
3. Blessed Vuiko Love. - Lviv: Svichado, 2017. - 208 p.

³⁶ Ольга Духнич. Могутній старець. Як Любомир Гузар став моральним авторитетом нації // «Новоєврея» 31 травня 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/publications/mogutnij-starets-jak-ljubomir-guzar-stav-moralnim-avtoritetom-dlja-natsiji-spetsproekt-nv-65191.html>

³⁷ Ніна Поліщук. «Першим завданням Патріарха була розбудова української богословської науки та взаємна довіра», - круглий стіл у Києві до 125-ліття Йосифа Сліпого // журнал «Християнин і світ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xic.com.ua/z-istoriji-dumky/3-bogoslovja/433-2017-02-21-10-57-24>

4. Dates from the life and work of Patriarch Josyf Slipyj. Ukrainian Greek Catholic Church // [Electronic resource]. - Mode of access: [http://ugcc.ua/official/ugcc today / slipyj / dati_z_zhittya_% D1% 96_d% D1% 96yalnost% D1% 96_pat% D1% 96arha_yosifa_sl% D1% 96pogo_79007.html](http://ugcc.ua/official/ugcc%20today/sliipyj/dati_z_zhittya_%D1%96_d%D1%96yalnost%D1%96_pat%D1%96arha_yosifa_sl%D1%96pogo_79007.html)
5. Dukhnych O. Mighty old man. How Lubomyr Husar became the moral authority of the nation // Novoevremya May 31, 2017 [Electronic resource]. - Access mode: <https://nv.ua/ukr/publications/mogutnij-starets-jak-ljubomir-guzar-stav-moralnim-avtoritetom-dlja-natsiji-spetsproekt-nv-65191.html>
6. Zavadskaya Y. His Beatitude, Lubomyr Husar, told about Joseph Slipyj in Vinnitsa // credo NEWS12 Sep 2012 [Electronic resource]. - Access mode: <http://credo.pro/2012/09/69066>
7. Klimonchuk O. The ex-head of the UGCC, His Beatitude Lubomyr, about his predecessor, who, incidentally, consecrated him to the bishop // «Day» No. 23118 December 2012 [Electronic resource]. - Access mode: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yosip-sliipy-pragnuv-shchob-ukrayinci-povsyudi-vidchuli-shcho-nalezhat-do-odnogo>
8. Kudrik T. Near Rome, the forgotten Ukrainian monastery of St. Theodore Studita is revived // Radio Liberty 24 October 2017 [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.radiosvoboda.org/a/28813301.html>
9. Lubyjanov I. "Every Second Ukrainian is a Genius but All Lazy" // gazeta.ua February 24, 2012 [Electronic resource]. - Access mode: https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_kozhen-drugij-ukrayinec-genij-ale-vsi-linivi/424078
10. Mandzuk D. Metropolitan Joseph Slippy spent 18 years in Soviet concentration camps // The Krai magazine February 08, 2012
11. Polishchuk N. .. "The first task of the Patriarch was the development of Ukrainian theological science and mutual trust," the round table in Kyiv to the 125th anniversary of Joseph Slipyj // The journal "Christian and the World" [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.xic.com.ua/z-istoriji-dumky/3-bogoslovja/433-2017-02-21-10-57-24>
12. Blind Joseph. Notes / ed. Ivan Datsko, Maria Goryacha. Lviv-Rome: UCU Publishing House 2014. - 608 p. + 40 il. Page 9
13. Syndyukov I. The Word of the Power of the Spirit // Day "No. 101, June 14, 2017 [Electronic resource]. - Access mode: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci-osobystist/slovo-pro-sylu-duhu>
14. TSN. It was not like anyone [Electronic resource]. - Access mode: <https://tsn.ua/blogi/themes/politics/vin-ne-shozhny-ni-na-kogo-938912.html>
15. Sheremet P., Titiš G. Lyubomyr Huzar. Man with an Angel on his shoulder // "Ukrainian Truth" August 29, 2016 [Electronic resource]. - Access mode: <http://life.pravda.com.ua/society/2016/08/29/217171>
16. Shtuka S. METROPOLIT YOSIF SLIPYA IN NATIONAL AND SPIRITUAL LIFE OF UKRAINE (1892-1984 RR) // International collection of scientific works "Ukraine-Europe-World". P. 230
17. Shchetkina K. Lyubomyr Huzar. I want to be human / Katerina Shchetkin. Kh.: Vivat, 2017. - 272c. : Il. - (Series "The Pride of the Nation") p.54
18. Julia Ovsyanik. The Stinging Way of Joseph Slipy // "zbruc" 04/05/2014 [Electronic resource]. - Access mode: <https://zbruc.eu/node/20872>

УДК 930.1(477)

Білоус Я.В.
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

РЕПРЕСІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 30-Х РОКІВ ХХ СТ. ПРОТИ БОЛГАР ПРИАЗОВ'Я: ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ТРАГІЧНА ДОЛЯ С.В. ЦВЯТКОВА

В даній статті була розглянута проблематика репресій другої половини 30-х років ХХ століття проти болгар Приазов'я, в контексті Великого терору 1937–1938 років, коли сталінські репресії було різко посилено та доведено до максимуму своєї інтенсивності. На основі раніше невідомих архівних джерел було висвітлено трагічну долю С.В. Цвяткова.

Ключові слова: Приазов'я, болгарська національна меншина, сталінський тоталітарний режим, репресії, Великий терор, етнічні меншини.

Белоус Я.В. Репрессии второй половины 30-х годов ХХ в. Против болгар Приазовья: деятельность и трагическая судьба С.В. Цвяткова.

В данной статье была рассмотрена проблематика репрессий второй половины тридцатых годов ХХ века против болгар Приазовья, в контексте Большого террора 1937-1938 годов, когда сталинские репрессии были резко усилены и доведены до максимума своей интенсивности. На основе ранее неизвестных архивных источников была рассмотрена трагическая судьба С.В. Цвяткова.

Ключевые слова: Приазовье, болгарское национальное меньшинство, сталинский тоталитарный режим, репрессии, Большой террор, этнические меньшинства.

Belous Y.V. Repressions of the second half of the 1930's. Against the Bulgarians of the Azov Sea: the activity and tragic fate of SV Tsviatkova

In this article, the problems of reprisals of the second half of the thirties of the 20th century against the Bulgarians of the Azov Sea were considered in the context of the Great Terror of 1937-1938, when Stalinist repressions were sharply strengthened and maximized. Based on previously unknown archival sources, the tragic fate of S.V. Tsviatkova.

Key words: Priazovye, the Bulgarian national minority, the Stalinist totalitarian regime, repression, the Great Terror, ethnic minorities.